

ZADARSKA ŽUPANIJA U KONTEKSTU MEĐUNARODNE SURADNJE S POSEBNIM OSVRTOM NA PERSPEKTIVE UNUTAR JADRANSKO-JONSKE MAKROREGIJE

Snimio Aleksandar Bonačić

Davor Lonić

Upravni odjel za razvoj i europske
procese, Zadarska županija

Sanja Peričić

ZADRA - Razvojna agencija
Zadarske županije

Martina Matešić

ZADRA - Razvojna agencija
Zadarske županije

UVOD

Zadarska županija, zahvaljujući središnjem položaju na Jadranu, visokokvalitetnim kadrovima te razvijenom infrastrukturom, idealan je partnera u programima regionalne suradnje, gdje kao takva jamči ostvarenje postavljenih programskih ciljeva ne samo na području Zadarske županije nego i na području Jadranske Hrvatske, kao i cijele Jadransko-jonske makroregije.

S obzirom na položaj i oblik Zadarske županije, čija se granica proteže na 107,43 km, prekogranična suradnja osobito je važna za održiv razvoj pograničnih područja. Cilj prekogranične suradnje jest promicanje održivoga gospodarskog i društvenog razvoja pograničnih područja; zajednički rad na rješavanju zajedničkih izazova, kao što su zaštita okoliša, prirodno i kulturno naslijeđe, istraživanje i razvoj, javno zdravstvo te suzbijanje i borba protiv organiziranoga kriminala; osiguranje učinkovitosti i sigurnih granica te promicanje zajedničkih aktivnosti malih razmjera koje uključuju lokalne sudionike iz pograničnih područja.

Uz prekograničnu, transnacionalnu i međuregionalnu suradnju, vrlo je važna i makroregionalna suradnja. Makroregionalni pristup novi je oblik suradnje između susjednih zemalja u Europskoj uniji i izvan nje, kako bi se bolje iskoristili instrumenti poput strukturnih fondova, to jest da se sinergijom više instrumenata i politika za isti novac postigne veća dodana vrijednost. Na temelju toga nastala je inicijativa za stvaranje Jadransko-jonske makroregije, koja uključuje Italiju, Grčku, Sloveniju, Hrvatsku, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju te Albaniju.

Zemlje buduće makroregije povezane su morem (osim Srbije), pa će njihove glavne teme biti ribarstvo, turizam, zaštita mora i okoliša, sigurnost i standard jadranskih luka, zaštita arheoloških nalaza, razvoj poljodjelstva na priobalnim prostorima, kao i malih i srednjih poduzeća vezanih uz obrađivanje zemlje u prostoru mediteranske klime te prevencija rizika koji nastaju zbog utjecaja klimatskih promjena. Sve te aktivnosti, koje su izrazito zanimljive razvojnim dionicima Zadarske županije, trebaju biti usmjerene prema poboljšanju koherentnosti, koordinaciji i usklađivanju politika i instrumenata, a radi postizanja zajedničkoga cilja – rasta kvalitete života.

U ovom su razmatranju obuhvaćene dosadašnje politike transnacionalne, prekogranične, makroregionalne i međuregionalne suradnje, kao i njezine perspektive u sljedećem planskom razdoblju od 2014. do 2020. godine.

EUROPSKA UNIJA I REGIONALNA POLITIKA

Regionalna politika jedna je od najstarijih zajedničkih politika Europske unije, a konceptualno je začeta još 1957. godine *Ugovorom o Europskoj ekonomskoj zajednici*, kada je

u preambuli Ugovora istaknuta želja država potpisnica *da osnaže jedinstvo svojih gospodarstava i osiguraju njihov skladan razvoj smanjivanjem razlika koje postoje među pojedinim regijama i smanjivanjem zaostalosti regija u nepovoljnijem položaju*.¹ Temelj za realizaciju regionalne politike jest financijska solidarnost država članica, koja se ostvaruje preraspodjelom sredstava uplaćenih u proračun Europske unije za manje razvijene zemlje i regije. Svrha navedene financijske preraspodjele jest smanjenje razlika među europskim regijama jačanjem gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije² – zato se ta politika i naziva kohezijskom politikom Europske unije.

Kohezijska politika Europske unije teži ostvarenju triju operativnih ciljeva³: (1) konvergenciji ili solidarnosti između regija, (2) regionalnoj konkurentnosti i zapošljavanju te (3) europskoj teritorijalnoj suradnji. Konvergencija ili solidarnost među regijama ima za cilj smanjivanje nejednake razvijenosti regija u Europskoj uniji, i to tako da pomaže regijama čiji je bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku manji od 75% BDP-a Europske unije. Regionalna konkurentnost i zapošljavanje cilj je kohezijske politike namijenjen regijama u tranziciji i razvijenijim regijama kako bi promicanjem konkurentnosti i otvaranjem novih radnih mjesta eliminirale preostale džepove siromaštva i svojim rastom i razvojem potaknule rast drugih regija. Ta dva operativna cilja u arhitekturi kohezijske politike do 2020. godine čine krajnji cilj kojim se želi potaknuti ulaganje u rast i radna mjesta. Treći operativni cilj, a ujedno i krajnji cilj kohezijske politike, jest europska teritorijalna suradnja. Njome se promiče prekogranična suradnja između država i regija Europske unije da bi se potaknule njihove zajedničke aktivnosti pronalaženja rješenja za zajedničke probleme.⁴ Glavni instrumenti osmišljeni za ostvarenje ciljeva kohezijske politike jesu strukturni fondovi⁵ i Kohezijski fond, a njima se mogu koristiti države članice Europske unije.

Pošto je 18. lipnja 2004. godine Republika Hrvatska stekla status zemlje kandidatkinje, postala joj je dostupna prva generacija pretpristupnih programa⁶ Europske unije namijenjenih jačanju kapaciteta zemlje za članstvo u Europskoj uniji. Godine 2007. programe prve generacije zamijenio je Instrument pretpristupne pomoći IPA (engl. *Instrument for Pre-accession assistance*) s ciljem pružanja pomoći državama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama u njihovu usklađivanju i provedbi pravne stečevine Europske unije te priprema za iskorištavanje strukturnih fondova i Kohezijskoga fonda. Financijska vrijednost programa IPA za Republiku Hrvatsku od 2007. do 2013. godine iznosila je 997,6 milijuna eura, a od 1. srpnja 2013. godine Republika Hrvatska stekla je pravo na iskorištavanje Kohezijskoga fonda i strukturnih fondova.

1

Ugovor o europskoj ekonomskoj zajednici iz 1957. godine naziva se još Rimskim ugovorom i Osnivačkim ugovorom. U izvorniku je dostupan na mrežnoj stranici: http://ec.europa.eu/economy_finance/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf, 18. studenog 2013.

2

Savić, Z., Gelo, R., Bukovac S. (2013.): *Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 5-6.

3

Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj: <http://delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr&content=4400>, 18. studenog 2013.

4

Europska komisija – Opća uprava za regionalnu politiku (2011.): *Kohezijska politika 2014. – 2020. Ulaganje u rast i radna mjesta*, Ured za publikacije Europske unije, Luksemburg, 14.

5

Strukturni fondovi su Europski fond za regionalni razvoj (engl. *European Regional Development fund – ERDF*) i Europski socijalni fond (engl. *European Social fund – ESF*)

6

Pretpristupni programi prve generacije jesu PHARE, ISPA i SAPARD. Prije 2004. godine Republika Hrvatska rabila je programe pomoći OBNOVA i CARDS, dostupne zemljama koje nemaju status zemlje kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji.

EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA – GRANICE KOJE ZBLIŽAVAJU

Europska teritorijalna suradnja jedan je od dvaju krajnjih ciljeva kohezijske politike Europske unije od 2014. do 2020. godine. Tim se ciljem izravno potiče neposredna suradnja između država i regija europskoga prostora da bi se iznašla zajednička rješenja za izazove koji danas sve češće prelaze granice regija i država. Europska teritorijalna suradnja osmišljena je kao okvir za razmjenu ideja, iskustava i pronalaženje rješenja problema kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini. Europska unija teritorijalnu suradnju potiče i financira programima prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje. Od 2007. do 2013. godine Republika Hrvatska imala je priliku kroz IPA komponentu II – Prekogranična suradnja⁷ sudjelovati u šest programa prekogranične i dva programa transnacionalne suradnje te na taj način ostvariti suradnju s mnogim državama članicama Europske unije i državama korisnicama IPA programa. Programi suradnje u kojima je Hrvatska imala priliku sudjelovati jesu⁸:

- 1) programi prekogranične suradnje s državama članicama Europske unije: IPA program Jadranske prekogranične suradnje, IPA prekogranični program Mađarska – Hrvatska i IPA prekogranični program Slovenija – Hrvatska
- 2) programi prekogranične suradnje s državama korisnicama IPA programa: IPA prekogranični program Hrvatska – Srbija, IPA prekogranični program Hrvatska – Bosna i Hercegovina te IPA prekogranični program Hrvatska – Crna Gora
- 3) transnacionalni programi: Transnacionalni program za Jugoistočnu Europu (SEE) i Transnacionalni program Mediteran (MED).

Za projekte IPA komponente II koja se odnosi na teritorijalnu suradnju za Republiku Hrvatsku alocirano je ukupno 97,98 milijuna eura iz proračuna Europske unije za programsko razdoblje od 2007. do 2013. godine. Osnovni prioriteti IPA komponente II u navedenom razdoblju bili su: poticanje prekogranične suradnje, održiv razvoj okoliša, razvoj tržišta – gospodarski razvoj, poboljšanje suživota na vanjskim granicama Europske unije, poboljšanje kvalitete života u graničnim područjima te izgradnja kapaciteta lokalnih/regionalnih/nacionalnih institucija za provedbu EU-programa.⁹ Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju te restrukturiranjem programa teritorijalne suradnje za potrebe novoga sedmogodišnjeg programskog razdoblja od 2014. do 2020. Republika Hrvatska imat će priliku sudjelovati u ukupno trima bilateralnim programima suradnje s državama članicama Europske unije, dvama programima suradnje s članicama IPA II programa, četirima transnacionalnim te četirima međuregionalnim programima.

EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA – PREGLED PROGRAMA U NOVOJ FINANCIJSKOJ PERSPEKTIVI¹⁰

Programi prekogranične suradnje u kojima će Republika Hrvatska imati priliku sudjelovati u novom planском razdoblju Europske unije nastali su na temeljima programa iz prethodnoga planskog razdoblja i kao takvi nastavak su suradnje država i njihovih pograničnih regija. Programi prekogranične suradnje Republike Hrvatske s državama članicama Europske unije predviđeni novim programskim razdobljem jesu:

- 1) Program prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska 2014.-2020.
- 2) Program prekogranične suradnje Slovenija – Hrvatska 2014.-2020.
- 3) Program prekogranične suradnje Italija – Hrvatska 2014.-2020.

Bilateralni prekogranični programi Mađarska – Hrvatska te Slovenija – Hrvatska u istom su okviru kao u prethodnom programskom razdoblju i znače dogradnju dosadašnjih rezultata i daljnje razmjene iskustava između dviju država sudionica programa. Bilateralni program Italija – Hrvatska 2014.-2020. zamjetna je novost u odnosu na prethodno programsko razdoblje, jer se suradnja dviju država odvijala uglavnom u kontekstu multilateralnog IPA programa Jadranska prekogranična suradnja.

Uz programe prekogranične suradnje s državama članicama, pogranična područja Republike Hrvatske nastaviti će suradnju s državama korisnicama IPA programa kroz programe:

- 1) IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014.-2020.
- 2) IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014.-2020.

IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija dogradnja je programa iz prethodnoga planskog razdoblja, za razliku od trilateralnoga programa prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, koji će nastati spajanjem dvaju bilateralnih programa iz prethodnoga planskog razdoblja.

Prema prijedlogu Europske komisije za Republiku Hrvatsku vezanom uz pripremu i prioritete programskih dokumenta prekogranične suradnje za novo proračunsko razdoblje 2014.-2020., Europska komisija dala je naputak prema kojem bi se naglasak u prekograničnoj suradnji trebao staviti na: uklanjanje glavnih uskih grla u prometu, posebice na pomorskim granicama, uklanjanje sadašnjih zapreka u mobilnosti radne snage, povećanje potpore za istraživanje i razvoj, podržavanje razmjene *know-how* i zajedničkih inovativnih projekata, usmjeravajući se između ostalog i na sektor zdravstva, promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i prevenciju rizika te promicanje

DAVOR LONIĆ, SANJA PERIČIĆ,
MARTINA MATEŠIĆ
ZADARSKA ŽUPANIJA U
KONTEKSTU MEĐUNARODNE
SURADNJE S POSEBNIM
OSVRTOM NA PERSPEKTIVE
UNUTAR JADRANSKO-JONSKE
MAKROREGIJE

7

IPA se sastoji od pet komponenti. O komponentama IPA-e može se saznati više na mrežnim stranicama Središnje agencije za financiranje i ugovaranje projekata EU: www.safu.hr

8

Novota, S., Vlašić, I., Velinova, R., Geratliev, K., Borissova, O. (2009.): *Europski fondovi za hrvatske projekte - Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija*, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Zagreb, 45 - 61.

9

Strukturni i investicijski fondovi: http://www.strukturnifondovi.hr/ipa_2, 19. studenog 2013.

10
Pregled programa prekogranične suradnje u novoj financijskoj perspektivi prema Strukturni i investicijski fondovi: http://www.strukturnifondovi.hr/transnacionalna_suradnja, 19. studenog 2013.

internacionalizacije maloga i srednjega poduzetništva.¹¹ Od 2013. godine Republika Hrvatska aktivno sudjeluje u pripremi programskih dokumenata budućih programa prekogranične suradnje, provedba kojih, uz iskorištavanje alociranih sredstava, počinje 2014. godini.

PROGRAMI TRANSNACIONALNE SURADNJE

U programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine Republika Hrvatska sudjelovala je u dvama transnacionalnim programima (Jugoistočna Europa i Mediteran), dok je novim programskim razdobljem predviđeno sudjelovanje Hrvatske u čak četiri programa transnacionalne suradnje:

- 1) Program transnacionalne suradnje Mediteran 2014.-2020. nastavak je transnacionalne suradnje bez znatnijih promjena u obuhvatu geografskoga područja iz prethodnoga programskog razdoblja. Države koje su mogle sudjelovati u programu u prethodnom programskom razdoblju jesu: Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Malta, Portugal, Slovenija, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo (Gibraltar), Hrvatska, Albanija, Bosna i Hercegovina te Crna Gora.
- 2) Program transnacionalne suradnje Središnja Europa 2014.-2020. nastavak je transnacionalne suradnje iz protekloga programskog razdoblja. U ovom programu sudjeluju Austrija, Njemačka, Poljska, Slovačka, Češka, Slovenija, Mađarska i Italija, a od 2014. godine mogućnost sudjelovanja u programu imat će i Hrvatska.
- 3) Program transnacionalne suradnje Dunav 2014.-2020. novi je program čije je programiranje pokrenuto uvodnim sastankom s Europskom komisijom održanim u siječnju 2013. godine. Program transnacionalne suradnje Dunav 2014.-2020. sadržajno će se vezati uz prioritetna područja Strategije Europske unije za dunavsku regiju te kao takav biti jedan od izvora financiranja Strategije. U teritorijalnom smislu program će obuhvaćati područje dunavske makroregije¹² utvrđeno Strategijom Europske unije za dunavsku regiju.
- 4) Program transnacionalne suradnje Jugoistočna vrata 2014.-2020. program je čije je programiranje pokrenuto uvodnim sastankom s Europskom komisijom održanim u siječnju 2013. godine. Uvodnim sastankom dogovoreno je da će se program jednim dijelom sadržajno vezati uz prioritetna područja Strategije Europske unije za Jadransko-jonsku regiju, odnosno da će sam program biti jedan od izvora financiranja Strategije.

Premda prioriteta ovih programa i geografska područja koja će oni obuhvaćati još uvijek nisu službeno utvrđeni za novo proračunsko razdoblje, Europska komisija je u naputku za Republiku Hrvatsku osobit naglasak stavila na promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, prevenciju rizika te promicanje internacionalizacije maloga i srednjega

poduzetništva. Priprema programskih dokumenata navedenih programa suradnje još traje, a njihova provedba i iskorištavanje alociranih sredstava početi će u 2014. godini.¹³

PROGRAMI MEĐUREGIONALNE SURADNJE

Pristupanjem Europskoj uniji, Republika Hrvatska se prvi put, kao punopravna članica, aktivno uključuje u programe međuregionalne suradnje:

- 1) Program INTERACT III 2014.-2020. namijenjen je razmjeni iskustava upravljačkih struktura i ujednačavanju provedbenih alata u programima teritorijalne suradnje te kao takav predstavlja podršku drugim programima teritorijalne suradnje.
- 2) Program INTERREG VC 2014.-2020. namijenjen je razmjeni iskustava upravljačkih i provedbenih tijela nacionalnih operativnih programa te razmjeni dobre prakse na području zaštite okoliša, prometa i energetike.
- 3) Program ESPON 2014.-2020. namijenjen je razmjeni iskustava na području prostornoga planiranja te suradnji sveučilišta, odnosno visokoobrazovnih i znanstvenih institucija.
- 4) Program URBACT 2014.-2020. namijenjen je razmjeni iskustava gradova u izradbi razvojnih strateških dokumenata te njihovu povezivanju s nacionalnim prioritetima i strategijama.

MAKROREGIONALNA SURADNJA – NOVI PRISTUP TERITORIJALNOJ SURADNJI

Uz prekograničnu, transnacionalnu i međuregionalnu suradnju, vrlo je važna i makroregionalna suradnja. Makroregionalni pristup nastao je iz potrebe za kolektivnim odgovorom na pogoršanje stanja u okolišu Baltičkoga mora, prevladavanje zajedničkih zapreka te otključavanje potencijala regije. Kao odgovor na probleme Baltičke regije 2009. godine usvojena je Strategija Europske unije za Baltičku regiju.¹⁴ Makroregionalna strategija integrirani je okvir koji obuhvaća suradnju između susjednih zemalja u Europskoj uniji i izvan nje na istom geografskom području, potaknutu zajedničkim izazovima i koristima koje regije imaju od suradnje za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju toga područja.¹⁵ Europska unija prepoznala je važnost novoga pristupa suradnji te je definirala elemente koji čine temelje za uspostavu makroregija i makroregionalne suradnje: regionalni identitet, želja za zajedničkom strategijom i spremnost da se za njezino ostvarenje iznađu financijska sredstva. Nakon Strategije Europske unije za Baltičku regiju, u lipnju 2011. godine usvojena je nova makroregionalna strategija – Strategija Europske unije za Dunavsku regiju, koja geografski pokriva područje dunavskoga porječja, a

11

Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in the Republic of CROATIA for the period 2014-2020:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/hr_position_paper.pdf, 20. studenog 2013.

12

Područje Dunavske makroregije obuhvaća 14 država dunavskog porječja: Njemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Rumunjsku, Bugarsku, Moldovu, Ukrajinu, Češku, Sloveniju, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru.

13

Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in the Republic of CROATIA for the period 2014-2020:

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/hr_position_paper.pdf, 20. studenog 2013.

14

EU Strategy for the Baltic Sea Region: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/index_en.cfm, 21. studenog 2013.

15

E.g. Macro-regional strategies in the European Union (2009),

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf, 21. studenog 2013.

u tijeku je izrada još jedne makroregionalne strategije – Strategija Europske unije za Jadransko-jonsku regiju, koja će obuhvaćati Italiju, Grčku, Sloveniju, Hrvatsku, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju te Albaniju.¹⁶

REGIONALNA SAMOUPRAVA I PROGRAMI TERITORIJALNE SURADNJE – PRIMJER ZADARSKE ŽUPANIJE

Dogovori oko zajedničkih pitanja, razmjena ideja, iskustava i provedbi zajedničkih projekata najvažnije su koristi koje regije i države imaju od programa teritorijalne suradnje, a u službi glavnoga cilja kohezijske politike: gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije. Kako bi regije i države maksimalizirale koristi koje proizlaze iz navedenih programa, moraju sudjelovati u definiranju njihovih prioriteta i uvjeta upotrebe sredstava; jačanju kapaciteta dionika na svojem području kako bi se uspješnije iskoristila sredstva; u rabljenju sredstava u skladu sa svojim razvojnim strategijama i, konačno, u evaluaciji programa te novom programiranju. Interese Republike Hrvatske u procesu programiranja i drugim fazama programskoga ciklusa zastupaju predstavnici nacionalne i regionalne upravne razine. Jedinice regionalne samouprave, odnosno razvojne agencije i druge pravne osobe koje djeluju na poslovima upravljanja regionalnim razvojem, imaju osobito važnu ulogu u cjelokupnom procesu, osiguravajući definiranje i provedbu programa bliže realnom izvoru potreba te samim time učinkovitije i svrsishodno iskorištavanje fondova. Interese Zadarske županije u programima prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje te drugim programima Europske unije zastupaju predstavnici upravnih odjela Zadarske županije i Razvojne agencije Zadarske županije ZADRA-e. Uloga koju te institucije imaju u sustavu iskorištavanja sredstava iz razvojnih fondova Europske unije višestruka je, a odnosi se na:

- 1) koordinaciju i jačanje kapaciteta dionika na svojem području kako bi se uspješnije iskoristila sredstva
- 2) pripremu i provedbu projekata koristeći se partnerskim pristupom
- 3) programiranje i provedbu programa.

Osnovni preduvjet za uspješno obavljanje tih poslova jest visokokvalificiran i stručan kadar. Zadarska županija je u samom početku svojeg angažmana na europskim fondovima odlučila pristupiti toj problematici razvijajući vlastite ljudske kapacitete, ponajprije kompetencije zaposlenika, što je put koji je duži, ali istodobno dugoročno donosi bolje rezultate i održiv je. Zaposlenici Zadarske županije na poslovima pripreme i provedbe projekata financiranih sredstvima Europske unije djeluju još od programa CARDS 2002., a broj zaposlenika aktivno uključenih u rad na projektima raste osnivanjem Razvojne agencije

2006. godine. Svi zaposlenici ZADRA-e te najmanje jedan zaposlenik po upravnom odjelu u Zadarskoj županiji stekli su znanje upravljanja projektnim ciklusom (PCM) pristupom logičkog okvira (LFA), što je preduvjet za projektno razmišljanje i pripremu projekata za financiranje sredstvima Europske unije. Nadalje, dio zaposlenika stekao je i dodatno obrazovanje za predavače, a sve s ciljem jačanja kapaciteta na lokalnoj i regionalnoj razini.

Uz rad na jačanju vlastitih kapaciteta, Zadarska županija i ZADRA aktivno djeluju na području jačanja kapaciteta dionika na svojem području da bi se što uspješnije iskoristila dostupna financijska sredstva. Primjereno tomu, te institucije kontinuirano djeluju na području informiranja i educiranja mnogih dionika. Samo u 2013. godini u organizaciji Razvojne agencije Zadarske županije ZADRA-e održano je 14 edukacija, od čega je 11 edukacija bilo vezano uz pripremu ili provedbu projekata financiranih sredstvima Europske unije.¹⁷ Posebna pozornost posvećena je edukaciji udruga civilnoga društva za iskorištavanje EU-fondova u financiranju njihovih aktivnosti. Sporazumom Zadarske županije i Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) pokrenut je projekt edukacija civilnoga društva za upravljanje projektnim ciklusom. Kroz niz edukacija održanih u 2012. godini najmanje 100 članova raznih udruga s područja Zadarske županije dobilo je priliku steći znanje u osnovnom i naprednom PCM-u. Za potrebe pravodobnog informiranja o dostupnim sredstvima, otvorenim natječajima i predviđenim edukacijama, Zadarska županija i ZADRA koriste se raznim medijima, kao što su mrežne stranice institucija, društveni mediji i objave za medije, da bi se ti procesi približili svim akterima razvoja na ovom području.

Aktivno djelovanje Zadarske županije i ZADRA-e na izgradnji kapaciteta, onih vlastitih, ali i kapaciteta drugih dionika, neposredno je utjecalo na porast broja projekata koji se financiraju sredstvima Europske unije u Zadarskoj županiji. Na području Zadarske županije do sada je provedeno ili je u tijeku provedba ukupno 109 projekata koji su sufinancirani sredstvima EU-a u vrijednosti većoj od 80 000 000,00 eura. Od toga je Zadarska županija s Razvojnou agencijom bila nositelj, partner ili suradnik na 42 projekta, vrijednih oko 50 000 000,00 eura. Važnost prekogranične suradnje u takvom načinu financiranja razvojnih projekata može se procijeniti prema broju prekograničnih projekata u odnosu na ukupan broj projekata. Od 2007. do 2013. godine u provedbi 71 projekta sudjelovali su svi dionici na području Zadarske županije, od čega je 15 projekata financirano sredstvima programa prekogranične i transnacionalne suradnje iz IPA komponente II. No ako se u obzir uzmu projekti programa Europske unije,¹⁸ može se utvrditi da je u Zadarskoj županiji u provedbi bilo najmanje 40 projekata prekogranične suradnje, odnosno čak 56% projekata. Od programa CARDS do danas dionici s područja Zadarske županije sudjelovali su u primjeni 44 projekata prekogranične

DAVOR LONIĆ, SANJA PERIČIĆ,
MARTINA MATEŠIĆ
ZADARSKA ŽUPANIJA U
KONTEKSTU MEĐUNARODNE
SURADNJE S POSEBNIM
OSVRTOM NA PERSPEKTIVE
UNUTAR JADRANSKO-JONSKE
MAKROREGIJE

16

Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the added value of macro-regional strategies, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_added_value_macro_region_strategy_en.pdf, 23. studenog 2013.

17

Izvor: Razvojna agencija Zadarske županije ZADRA d. o. o., 2013.

18

Programi Europske unije u kojima su Zadarska županija i dionici s njezina područja sudjelovali jesu Europa za građane, Mladi na djelu, CIP.

suradnje, pri čemu su surađivali s dionicima iz 23 europske države. Institucionalno gledano, Zadarska županija i ZADRA sudjelovale su u 20 projekata prekogranične suradnje i ostvarile suradnju sa 16 država u Europi.¹⁹ Na taj način Zadarska županija i ZADRA osigurale su mrežu suradnika i partnerskih institucija nužnu za prijavljivanje i provedbu projekata u financijskoj perspektivi. Unoseći elemente prepoznatljivosti Zadarske županije, grb i zastavu, te institucije pozicionirale su Zadarsku županiju na geografskoj karti Europske unije kao jedinstvenu regiju koja, zahvaljujući središnjem položaju na Jadranu, visokokvalitetnom kadru te razvijenoj infrastrukturi, predstavlja idealnoga, partnera u programima regionalne suradnje, gdje jamči ostvarenje postavljenih programskih ciljeva.

Osim u pripremi i provedbi projekata financiranih iz programa prekogranične i transnacionalne suradnje, predstavnici Zadarske županije neposredno su uključeni i u proces izradbe Operativnoga programa Prekograničnoga programa Hrvatska – Italija 2014. – 2020. te proces praćenja provedbe prekograničnih programa Jadranskoga prekograničnog programa i Prekograničnoga programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina. Predstavnik Zadarske županije obnašat će i dužnost zamjenika člana tijekom 2014. godine i dužnost člana tijekom 2015. godine u Nacionalnom odboru za koordinaciju sudjelovanja Republike Hrvatske u programima transnacionalne i međuregionalne suradnje te makroregionalnim strategijama Europske unije od 2014. do 2020. Uz navedeno, predstavnici Zadarske županije aktivno sudjeluju u pripremi i izradbi Strategije za Jadransko-jonsku makroregiju, promičući i štiteći interese Zadarske županije.

PERSPEKTIVE ZADARSKE ŽUPANIJE UNUTAR JADRANSKO-JONSKE MAKROREGIJE

U lipnju 2013. godine Europska komisija podnijela je izvješće kojim se propituje dodana vrijednost makroregionalnih strategija. U izvješću je istaknuto da sadašnje makroregionalne strategije za svoj rad nisu osnivale nove institucije, nisu donosile nove propise, a projekte proizašle iz strategija financirale su iz dosadašnjih transnacionalnih programa. Od usvajanja Strategije za Baltičku makroregiju, na tom je području provedeno više od 100 projekata velikog razmjera te velik broj manjih projekata. Od usvajanja Strategije Europske unije za Dunavsku regiju više od 150 projekata proizašlih iz te suradnje trenutačno se provodi, a još je 400 projekata uzeto u razmatranje. Osim rezultata u smislu zajedničkih projekata, odluka, akcija i mreža, u izvješću se ističe pozitivan utjecaj ovog oblika suradnje na više područja: u donošenju razvojnih politika, boljoj koordinaciji i integraciji, boljoj suradnji među državama i regijama, znatnom doprinosu teritorijalnoj koheziji te promicanju upravljanja na više razina, što je u makroregionalnom pristupu

vrlo važno.²⁰ Sigurno je za Zadarsku županiju važno aktivno sudjelovati u izradbi i definiranju ciljeva i prioriteta buduće Jadransko-jonske makroregije, kojoj, zahvaljujući svojem središnjem položaju na Jadranu, ona neupitno pripada. U kolovozu 2013. godine predstavljena su četiri tematska stupa Jadransko-jonske strategije²¹:

- 1) Upravljanje inovativnim morskim i pomorskim rastom koji se odnosi na unapređenje održivoga gospodarskog rasta i radnih mjesta, kao i stvaranje poslovnih mogućnosti u plavom gospodarskom sektoru (akvakultura, ribarstvo, plave biotehnologije, morske i pomorske usluge itd.)
- 2) Povezivanje regija odnosi se na povezivanje makroregije i smanjenje udaljenosti otoka i ruralnih zajednica poboljšanim upravljanjem kopnenim i morskim koridorima (uključujući interoperabilnost načina prijevoza), energetskim mrežama te razvojem ekološki prihvatljivih načina prijevoza i opskrbe energijom
- 3) Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša regionalnih ekosustava i očuvanje njihove bioraznolikosti, zaštita ljudskoga zdravlja, racionalno upotreba prirodnih resursa; osiguranje cjelovitosti okoliša u okviru strategije
- 4) Povećanje atraktivnosti regije u smislu povećanja turističke atraktivnosti regije podržavajući održiv razvoj kopnenoga, obalnoga i pomorskoga turizma te očuvanje i promicanje kulturne baštine, između ostalog i poboljšanjem kvalitete turističkih usluga i promicanjem stvaranja zajedničkog regionalnog, u isto vrijeme smanjujući sezonsku potražnju i ograničavajući njezin utjecaj na okoliš.

Usporedbom navedenih stupova Jadransko-jonske strategije i ciljeva i prioriteta Županijske razvojne strategije Zadarske županije od 2011. do 2013. može se odrediti uloga koju će ta inicijativa imati za razvoj Zadarske županije (Tablica 1). Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture, razvoj ruralnih područja, razvoj i učinkovita upotreba prometne infrastrukture i usluga, unapređenje zaštite okoliša i povećanje energetske učinkovitosti, očuvanje, zaštita i održiva uporaba prirodne i kulturne baštine prioriteta su Zadarske županije²² koji će se u sljedećoj financijskoj perspektivi moći financirati iz Programa transnacionalne suradnje Jugoistočna vrata 2014.-2020., ali uz obveznu primjenu partnerskoga pristupa i suradnje u skladu s načelima makroregionalnoga pristupa. Zadarska županija je dosadašnjim aktivnostima u izradbi Strategije EU-a za Jadransko-jonsku regiju, ali i drugim programima prekogranične suradnje, pripremila okvir za svoj budući rast i razvoj, stvarajući visokokvalificiran radni kadar, rasprostranjenu mrežu suradnika te stvarajući identitet idealnoga partnera u svim oblicima regionalne suradnje. Aktivnosti zanimljive razvojnim dionicima Zadarske županije koje treba dalje poduzeti trebaju

19

Izvor: Upravni odjel za razvoj i europske procese Zadarske županije, 2013.

20

Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the added value of macro-regional strategies, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_added_value_macro_region_strategy_en.pdf, 25. studenog 2013.

21

European Commission; Discussion-paper on a EU strategy for the Adriatic and Ionian region (EUSA-IR); 2013.

22

Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2011. - 2013., Zadarska županija, 171-189.

biti usmjerene na poboljšanje koherentnosti, koordinacije i usklađivanja politika i instrumenata, a radi postizanja zajedničkoga cilja – rasta kvalitete života.

ZAKLJUČAK

Zadarska županija aktivno prati sve novosti vezane uz regionalni razvoj i aktivnim pristupom pokušava stvarati što bolje okružje i uvjete za ravnomjeran razvoj područja Zadarske županije u posebno osjetljivu razdoblju. U situaciji koja donosi potrebu potpuno novoga pristupa i razmišljanja o načinu realizacije razvojnih projekata čine se maksimalni naponi da bi se ti procesi približili svim akterima razvoja na ovom području. Posebni su se naponi ulagali da bi se Zadarska županija što aktivnijim pristupom kvalitetno pripremila za vrijeme kad su korisnicima u RH dostupna osjetno veća financijska sredstva za realizaciju razvojnih projekata.

Jedinice regionalne samouprave imaju osobito važnu ulogu u cjelokupnom procesu izradbe i provedbe programa, osiguravajući definiranje i provedbu programa bliže realnom izvoru potreba te samim time učinkovitije i svrshodno iskorištavanje fondova. Sigurno je za Zadarsku županiju važno da aktivno sudjeluje u izradbi i definiranju ciljeva i prioriteta svih programa u kojima vidi svoj inte-

Tematski stupovi Jadransko-jonske strategije	Ciljevi i prioriteti ŽRS Zadarske županije 2011. - 2013.
Upravljanje inovativnim morskim i pomorskim rastom	<ul style="list-style-type: none"> - Cilj 2.: razvoj konkurentnoga poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva - Prioritet 2.1. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture
Povezivanje regija	<ul style="list-style-type: none"> - Cilj 2.: razvoj konkurentnoga poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva - Prioritet 2.2. Razvoj ruralnih područja - Cilj 4.: unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života - Prioritet 4.3. Razvoj i učinkovito korištenje prometne infrastrukture i usluga
Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša	<ul style="list-style-type: none"> - Cilj 4.: unapređenje zaštite okoliša i kvalitete života - Prioritet 4.4. Unapređenje zaštite okoliša i povećanje energetske učinkovitosti
Povećanje atraktivnosti regije	<ul style="list-style-type: none"> - Cilj 3.: prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine - Prioritet 3.1. Očuvanje, zaštita i održiva uporaba prirodne i kulturne baštine - Prioritet 3.2. Jačanje prepoznatljivosti kulturno-povijesne i prirodne baštine

res, uključujući onaj u budućoj Jadransko-jonskoj makroregiji, kojoj, zahvaljujući svojem središnjem položaju na Jadranu, ona neupitno pripada. Dosadašnjim aktivnostima u izradbi Strategije EU-a za Jadransko-jonsku regiju, ali i drugim programima prekogranične suradnje, Zadarska županija pripremila je okvir za budući rast i razvoj stvarajući visokokvalificiran radni kadar, rasprostranjenu mrežu suradnika i partnera te identitet Zadarske županije kao regije – idealnoga partnera u svim oblicima regionalne suradnje, gdje jamči ostvarenje postavljenih programskih ciljeva. Rezultat je to aktivnoga pristupa ne samo provedbi nego i planiranju razvoja te sudjelovanja u fazi programiranja s ciljem zaštite interesa Zadarske županije.

LITERATURA

- Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj: <http://delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr&content=4400>, 18. studenog 2013.
- EU Strategy for the Baltic Sea Region: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/index_en.cfm, 21. studenog 2013.
- European Commission; Discussion-paper on a EU strategy for the Adriatic and Ionian region (EUSAIR), 2013.
- Europska komisija – Opća uprava za regionalnu politiku (2011): Kohezijska politika 2014.-2020. Ulaganje u rast i radna mjesta, Ured za publikacije Europske Unije, Luksemburg, 14.
- Macro-regional strategies in the European Union (2009), http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/pdf/macroregional_strategies_2009.pdf, 21. studenog 2013.
- Novota, S., Vlašić, I., Velinova, R., Geratliev, K., Borissova, O. (2009.): *Europski fondovi za hrvatske projekte - Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija*, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Zagreb, 45-61.
- Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in the Republic of CROATIA for the period 2014 - 2020: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/hr_position_paper.pdf, 20. studenog 2013.
- Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the added value of macro-regional strategies, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/com_added_value_macro_region_strategy_en.pdf, 23. studenog 2013.
- Savić, Z., Gelo, R., Bukovac, S. (2013.): Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 5-6.
- Strukturni i investicijski fondovi: http://www.strukturnifondovi.hr/ipa_2, 19. studenog 2013.
- Ugovor o europskoj ekonomskoj zajednici (1957.): http://ec.europa.eu/economy_finance/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf, 18. studenog 2013.
- Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2011.-2013., Zadarska županija, 171-189.

DAVOR LONIĆ, SANJA PERIČIĆ,
MARTINA MATEŠIĆ
ZADARSKA ŽUPANIJA U
KONTEKSTU MEĐUNARODNE
SURADNJE S POSEBNIM
OSVRTOM NA PERSPEKTIVE
UNUTAR JADRANSKO-JONSKE
MAKROREGIJE

TABLICA 1.

Usporedba tematskih stupova Jadransko-jonske strategije i ŽRS Zadarske županije 2011.-2013.

IZVOR: Razvojna agencija Zadarske županije ZADRA d. o. o.